

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 toisen lisätalousarvioesityksen (HE 68/2021 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 toiseksi lisätalousarvioksi (HE 68/2021 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 toisen lisätalousarvioesityksen (HE 68/2021 vp) täydentämisestä (HE 83/2021 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Valiokunta on käsitellyt esitykset yhdessä ja antaa niistä yhteisen mietinnön.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Vuoden 2021 toinen lisätalousarvioesitys lisää määrärahoja 277 milj. euroa ja vähentää varsinaisia tuloja 9 milj. euroa. Tulojen vähennys aiheutuu koronavirusepidemian torjumiseen tarvittavien tavaroiden verovapauden jatkamisesta vuoden 2021 loppuun.

Koronavirustilanteen vuoksi hallitus ehdottaa 225,86 milj. euron tukipakettia kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alalle. Paketti jakautuu opetus- ja kulttuuriministeriön (145,86 milj. euroa) sekä työ- ja elinkeinoministeriön (80 milj. euroa) hallinnonaloille.

Hallitus ehdottaa lisäksi lisämäärärahaa ravintolasulusta maksettaviin hyvityksiin (40 milj. euroa) ja ravitsemusyrittäjille osoitettavaan uudelleen työllistämisen tukeen (3 milj. euroa). Esitykseen sisältyy myös 8,3 milj. euron lisäys Valtiokonttorille tapahtumatakuun ja yrityksille tarkoitettujen kustannustuen myöntämisen ja maksatusten hallintokuluihin. Lisäksi ehdotetaan korotusta tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen valtuuteen (19,545 milj. euroa).

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Pääluokka 29

Valiokunta toteaa, että kehystaso sisältää hallituksen syksyn 2020 budjettiriihessä linjaaman 500 milj. euron varauksen vuoden 2021 kertaluonteisiin ja finanssipoliittisesti pakollisiin koronavi-rustilanteesta aiheutuviin menotarpeisiin. Esitykseen sisältyvät määrärahalisäykset (277 milj. eu-roa) katetaan kyseisestä varauksesta, jolloin aiempi lisätalousarvio mukaan lukien varauksesta on käytetty 416 milj. euroa.

Toinen lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta 286 milj. euroa, jolloin valtion nettolainanotoksi vuonna 2021 arvioidaan noin 12 mrd. euroa. Valtionvelan määrän vuoden 2021 lopussa arvioidaan olevan noin 137 mrd. euroa, mikä on noin 55 prosenttia suhteessa bruttokan-santuotteeseen.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

80. Taide ja kulttuuri

01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kulttuurin tukipaketti on yhteensä noin 127 milj. euroa, josta suurimpia tukia ovat taiteen ja kulttuurin alan ammattilaisille, toiminimille ja yksinyrittäjille tarkoitettu n. 65 milj. euron määräraha sekä kansallisille taidelaitoksille ja valtionosuutta saaville teattereille ym. kohdennettu 20 milj. euron rahoitus. Lisäksi ns. vapaan kentän toimijoille ja yhteisöille esittävän taiteen alalla ehdote-taan 15 milj. euron avustus sekä kulttuuritapahtumille ja festivaaleille (ml. kesäteatterit ja uskon-nolliset kesätapahtumat) 10,5 milj. euroa. On myös myönteistä, että hallitus on antanut tapahtu-matakuuta koskevan esityksen (HE 79/2021 vp), jonka toimeenpanoon esitetään 80 milj. euron määrärahaa momentille 32.40.44. Tarkoituksena on pienentää tapahtuman järjestämiseen liitty-vää riskiä, minkä lisäksi tapahtumatakuu voi edistää ulkopuolisen rahoituksen hankkimista.

Yhteensä vuoden 2021 ensimmäisen lisätalousarvion (noin 15 milj. euroa) kanssa apurahoina ja avustuksina vuonna 2021 jaetaan 79,8 milj. euroa, mikä on noin 4,5-kertainen määrä verrattuna vuonna 2020 myönnettyihin korona-apurahoihin ja toiminimien avustuksiin (17,5 milj. euroa).

Valiokunta on tyytyväinen näihin lisäpanostuksiin ja toteaa, että esityksessä on otettu hyvin huo-mioon niitä näkökohtia, joihin valtiovarainvaliokunta kiinnitti huomiota vuoden 2021 ensim-mäistä lisätalousarvioesitystä koskevassa mietinnössään (VaVM 2/2021 vp — HE 17/2021 vp). Taiteen ja kulttuurin ala ovat koronaepidemian suurimpia kärsijöitä, sillä suurin osa alan toimi-joista on ollut jo toista vuotta vailla työmahdollisuuksia. Onkin tärkeää, että esityksessä on nyt

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Pääloukka 29

huomioitu alan moninaisuus ja työnteon erilaiset muodot, kuten keikkatyöläiset, itsensä työllistäjät, yksinyrittäjät, freelancerit sekä toiminimellä toimijat.

Nyt kyseessä olevalle momentille esitetään 64,9 milj. euron määrärahaa koronaepidemian vaikutusten vähentämiseksi. Tästä 64,8 milj. euroa osoitetaan kulttuurin ja taiteen alan henkilöille, toiminimille ja yksinyrittäjille, ja lisäyksen loppuosa (110 000 euroa) osoitetaan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, että koronatauki ei edelleenkään kohdistu riittävän hyvin nimenomaan niihin esittävän taiteen edustajiin ja niille aloille, joiden menetykset ovat olleet suurimpia. Myös hakumenettelyä on pidetty liian hitaana ja hakemusten käsittelyn on toivottu perustuvan numeraalisiin hakemustietoihin.

Valiokunta toteaa, että Taiteen edistämiskeskus on valtionapuviranomainen, jonka toimintaa määrittelee laaja lainsäädäntö. Menettely tukee hakijan oikeusturvaa, mutta tuo samalla tiettyä määrämuotoisuutta. Koska jaetut tuet ovat harkinnanvaraisia valtionavustuksia, niiden käsittely vie myös enemmän aikaa kuin laskennallisten korvausten jakaminen. Saadun selvityksen mukaan yksin tulonmenetyksiin ja laskennallisuuteen perustuvaa mittaristoa ei ole kuitenkaan pidetty ongelmattomana mm. tulonmuodostuksen ja taiteenalojen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Tällaisen mallin käyttöönotto edellyttäisi myös riittävää säädöspohjaa. On kuitenkin tärkeää, että hakumenettelyä on kevennetty ja tuen kriteereihin lisätty elementtejä, joilla pyritään saamaan kaikki tapahtumien järjestämiseen liittyvät toimijat tukikriteerien piiriin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että avustuskriteerejä sekä haku- ja päätöksentekomenettelyä arvioidaan jatkuvasti niin, että tuki vastaa mahdollisimman hyvin mm. tulonmenetyksiin ja tuen tarpeeseen. Tukimenettelyn ja päätöksenteon tulee myös toimia läpinäkyvästi sekä tehokkaasti siten, että avustukset saadaan perille mahdollisimman nopeasti. On myös varmistettava, että tuki ulottuu kaikkiin taiteen ja kulttuurin alan toimijoihin, että väliinputoajaryhmiä ei pääse syntymään ja että tuki tavoittaa mahdollisuuksien mukaan myös ne toimijat, jotka ovat aiemmin jääneet tuen ulkopuolelle. Valiokunta pitää niin ikään tärkeänä, että valtionavustusjärjestelmää kehitettäessä järjestelmän joustavuutta ja käytettävyyttä parannetaan.

Lisäksi valiokunta painottaa tiiviin poikkihallinnollisen yhteistyön merkitystä ja pitää tärkeänä erillisen kulttuuripoliittisia asioita käsittelevän ohjausryhmän asettamista mm. kulttuuripoliittisten asioiden valmistelua sekä myös koronataukien koordinoitua ja seuranta varten.

Valiokunta ehdottaa seuraavan lausuman hyväksymistä:

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että taiteen ja kulttuurin alan ammattilaisille kohdennettujen koronataukien myöntämisessä huolehditaan siitä, että väliinputoajaryhmiä ei pääse syntymään ja että päätöksenteossa pyritään ottamaan huomioon myös ne tahot, jotka eivät ole aikaisemmin päässeet tuen piiriin.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Pääluku 29

Valiokunta viittaa myös em. mietintöönsä (VaVM 2/2021 vp) ja korostaa tässäkin yhteydessä taiteilijoiden sosiaaliturvan parantamista sekä tekijänoikeuskorvauksen ja työttömyysetuuden sovittelemiseen liittyvien epäkohtien korjaamista. Eduskunta hyväksyi em. mietinnön pohjalta myös lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin, joilla parannetaan tekijänoikeuskorvaukseen oikeutettujen työttömien tekijöiden ja taiteilijoiden asemaa työttömyysetuuden sovittelemisessa ja oikeutta työttömyyskorvaukseen.

34. Valtionosuus ja -avustus taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille esitetään 4 milj. euron määrärahaa muiden kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin. Lisäys aiheutuu koronaepidemiasta johtuvista oppilasmaksutulojen ja varainhankinnan keskeytymisestä aiheutuviin tulonmenetyksistä ja opetusjärjestelyjen aiheuttamista lisäkustannuksista.

Valiokunta pitää esitystä hyvänä, mutta kiinnittää samalla huomiota siihen, että koronaviruskriisi on heikentänyt myös tuntiperusteista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen oppilaitoksien taloutta. Saadun selvityksen mukaan myös näissä oppilaitoksissa oppilasmäärät ovat pienentyneet ja tuloja tuovat tapahtumat ovat jääneet järjestämättä. Samalla monet kustannukset ovat kasvaneet esim. lisääntyneiden siivous- ja tilatarpeiden vuoksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa arvioidaan myös tuntiperusteista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen oppilaitosten tukitarpeet ja varmistetaan oppilaitosten toimintamahdollisuudet.

90. Liikuntatoimi

30. Avustukset Liikkuva-ohjelmiin sekä eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 18,5 milj. euron lisäystä, josta on tarkoitus osoittaa 9 milj. euroa liikunta- ja urheiluseuroille, 6 milj. euroa valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille sekä valtakunnallisille sarjoille sekä 3,5 milj. euroa peruuntuneiden ja tappiota kärsineiden urheilu- ja liikuntatapahtumien sekä tulevien tapahtumien tukemiseen.

Valiokunta pitää näitä lisäyksiä hyvinä, sillä koronavirusepidemia on vaikeuttanut liikunta- ja urheiluseurojen toimintaa ja aiheuttanut taloudellisia tappioita. Tuki on erityisen tärkeää lasten ja nuorten kannalta, sillä vaarana on, että osa lapsista ja nuorista ei välttämättä pala harrastuksensa pariin rajoitusten päätyttyä. On myös tärkeää, että kunnat ja järjestöt panostavat lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin palveluihin ja toimintoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Päälukka 32

Päälukka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Yritysten erityisrahoitus

43. Yritysten kustannustuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 40 milj. euroa.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (257/2021) ravitsemisliikkeiden tilat suljettiin kolmeksi viikoksi tartuntataudin leviämisen estämiseksi tietyillä alueilla. Suljetuille ravitsemisliikkeille maksetaan kustannustuen kautta hyvitystä tältä ajalta 29.3.—18.4.2021.

Eduskunta edellytti tartuntatautilain väliaikaista muuttamista koskevaan vastaukseen EV 3/2021 vp sisältyvässä lausumassaan, että asiakastilojen sulkemisen aiheuttamia taloudellisia menetyksiä korvataan elinkeinonharjoittajille yleisen kustannustuen kautta tai erillisenä korvauksena, jos 14 vuorokautta kestänyttä sulkemista on jouduttu jatkamaan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sulkutoimien kohteena oleville yrityksille maksetaan kompensatiota. Valiokunta myös korostaa, että kaikkein suurimmat taloudelliset vahingot aiheutuisivat viruksen laajamittaisesta leviämisestä, joten tehokkaat lainsäädännöllä käyttöön otetut rajoitustoimet ovat olleet välttämättömiä.

44. Tapahtumatakuu (arviomääräraha)

Valiokunta on tyytyväinen, että hallitus on antanut tapahtumatakuuta koskevan esityksen (HE 79/2021 vp), jota myös eduskunta edellytti hyväksyessään kuluvan vuoden ensimmäisen lisätalousarvion. Momentille esitetään 80 milj. euron määrärahaa yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain mukaisesti maksettavan tapahtumatakuun maksamiseen.

Tapahtumatakuu on uusi tukimuoto, joka on suunnattu yleisötapahtumien järjestäjille ja joka koskee ajalle 1.6.—7.12.2021 suunniteltuja tapahtumia. Kyseessä on ennakollinen maksusitoumus, joka annetaan tapahtumanjärjestäjälle tämän ilmoittamia kustannuksia vastaten. Jos tapahtuma lain tai viranomaisen määräyksen takia perutaan, maksetaan korvaus ennakoon ilmoitetuista, toteutuneista kustannuksista. Tapahtumatakuun kautta korvataan peruuntuneen tapahtuman järjestämisestä aiheutuneista ja ennakoon ilmoitetuista kohtuullisista kustannuksista 85 prosenttia, korvauksen saajaa kohden enintään 1,8 milj. euroa (TaVM 15/2021 vp — HE 79/2021 vp).

Valiokunta pitää järjestelyä hyvänä, sillä se pienentää tapahtumien järjestämisen riskiä tilanteessa, jossa covid-19-pandemiaan liittyvä lain tai viranomaisen määräys estää tai vaikeuttaa tapahtumien järjestämistä ja rahoituksen tai vakuutusten saamista. Yritysten tukeminen väliaikaisella tapahtumatakuulla on perusteltua myös pitkäaikaisten taloudellisten vaurioiden ehkäisemiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp Yhteenveto

Markkinoiden toimivuuden kannalta on tärkeää, että covid-19-pandemiasta aiheutuvia talousvai-
kutuksia pyritään lievittämään tasapuolisesti eri toimialoilla ja yritysryhmissä.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että tukijärjestelmän toimivuutta ja kattavuutta arvioidaan
sekä määrärahojen riittävyyttä seurataan sen käyttöönoton jälkeen.

Tapahtumatakuun lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) pääluokkaan sisältyy 127 milj.
euron koronatuki, joka osoitetaan mm. tapahtumatakuun liikevaihtorajan alle jääville taide- ja
kulttuuritapahtumille ja yleishyödyllisille toimijoille. OKM:n tukien ja tapahtumatakuun yhteen-
sovittaminen tapahtuu vähentämällä tapahtumatakuun korvauksesta OKM:n myöntämät tuet. Li-
sätalousarvioesityksessä ehdotetaan myös Valtiokonttorin toimintamenoihin määrärahalisäystä,
josta 2,4 milj. euroa kohdentuisi tapahtumatakuun toteuttamiseen.

YHTEENVETO

Hallituksen esityksissä ehdotetaan määrärahoihin 277 118 000 euron lisäystä, tuloarvioihin (pl.
nettolainanotto ja velanhallinta) 9 000 000 euron vähennystä ja nettolainanottoon ja velanhallin-
taan 286 118 000 euron lisäystä.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat var-
sinainen talousarvio ja ensimmäinen ja toinen lisätalousarvio huomioon ottaen 65 916 185 000
euroa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 68/2021 vp ja sitä täy-
dentävään hallituksen esitykseen HE 83/2021 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2021 toi-
seksi lisätalousarvioksi.*

Eduskunta hyväksyy edellä ehdotetun lausuman.

Eduskunta päättää, että vuoden 2021 toista lisätalousarviota sovelletaan 1.6.2021 alkaen.

Helsingissä 25.5.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Inka Hopsu vihr

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp

jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok (osittain)
varajäsen Sari Essayah kd (osittain)
varajäsen Mari Holopainen vihr
varajäsen Juha Pylväs kesk
varajäsen Lulu Ranne ps

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila
tutkija Tanja Nurmi

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Vastalause 1 ps

Vastalause 1 ps

Yleisperustelut

Koronapandemia saattaa olla rokotteiden kautta väistymässä, mutta rajoituksia joudutaan jatkaamaan vielä, mikä pitkittää epidemian talousvaikutuksia ja vaikeuttaa elinkeinoelämän tilaa. Tämän johdosta hallitus on oikein ja perustellusti tukenut yrityselämää usein eri keinoin tilapäiseksi katsottujen vaikeuksien vuoksi.

Aiemmat yritystukimuodot ovat jättäneet joitakin toimialoja ja yrittäjiä hyvin rajallisen tuen piiriin, ja käsittelyssä olevalla lisätalousarvioesityksellä hallitus pyrkii huolehtimaan myös näiden aiemmin katveeseen jääneiden yrittäjien tukemisesta.

Veikkauksen pelituottojen supistumisen myötä kulttuuri- ja liikunta-alan rahoitus on vastaavasti supistunut, ja vaikka muutosta pitäisikin pysyvänä ja jonain, johon alan on vain sopeuduttava, alalle suunnatut lisämäärärahat ovat perusteltuja ainakin sopeutumisaajan mahdollistamiseksi.

Perussuomalaiset pitävät tärkeänä varmistaa elinkeinoelämän riittävät ja oikein kohdistetut tuet. Samanaikaisesti olemme huolissamme menokurin pettämisestä, mikä näkyy määrärahojen kasvun lisäksi muun muassa menokehysten ylittämisenä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus palaa mahdollisimman nopeasti noudattamaan menokehyksiä eikä enää tee kehysylityksiä lisäbudjeteissaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa tarkoituksenmukaisen rahoituksen kohdentamalla tukia pandemiasta vaikeimmin kärsineille toimialoille ja etenkin pienille yrityksille. Samalla hallituksen on turvattava yritysten työntekijöiden sekä yrittäjien toimeentulo myös toimintojen väliaikaisen pysähtymisen aikana.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti valmistelee vakiomuotoisen, eurooppalaisen vastineen kanssa yhteensovitetun todistuksen käyttöönottoa. Todistus kertoisi kantajansa rokotussuojasta, negatiivisesta testituloksesta tai sairastetusta koronavirustaudista.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

**Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Vastalause 1 ps**

Hallitus on viivytellyt toteuttaessaan tapahtumatakuuta ja toteuttanut sen liian suppeana sekä huonosti kohdennettuna. Tämän vuoksi hallitus ei nauti tapahtuma-alan eikä eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Työllisyys ja yrittäjyys

31. Ravitsemisyrittäjien tukeminen (arviomääräraha)

Ravitsemisyrittäjien kannalta parasta tukea olisivat liiketoiminnan rajoitusten purkaminen mahdollisimman nopeasti heti, kun epidemiologinen tilanne sen sallii. Tällöin on käytettävä kaikkia mahdollisia keinoja alueellisesti painotetuista keinoista paikallisiin, yritysکوhtaisten varokeinojen mahdollistamiin helpotuksiin.

Eriävässä mielipiteessään TaVL 15/2021 vp — HE 73/2021 vp perussuomalaiset yhdessä kokouksen kanssa listasivat erinäisiä toimia, joiden avulla ravitsemisyrittäjien ahdinkoa olisi mahdollista helpottaa.

Nykyisin turvaväliksi on määriteltä kaksi metriä. Epidemiologisesti riittävä vaikutus olisi kuitenkin saatavissa lyhyemmälläkin turvavälillä. Useissa ravintolatiloiissa kahden metrin etäisyyden järjestäminen voi olla ylivoimaista järjestää.

Monilla ravintoloitsijoilla on ideoita tartuntariskien minimoimiseksi esimerkiksi asiakkaiden kulkureittien, tilojen ja sisustuksen suunnittelulla. Ilmanpuhdistuslaitteistojen, ilmastoinnin, desinfiointin ja muiden tekijöiden tulisi vaikuttaa rajoitusten ankaruuteen yritysکوhtaaisesti. Nyt yrityksiä ei palkita oma-aloitteisista toimista, vaan kaikkia yrityksiä kohdellaan samalla tavalla riippumatta niiden panostuksista.

Tieteellinen näyttö tartuntariskeistä ulkotiloissa on vähäistä. Tämän takia rajoitukset tulisi poistaa tai ainakin keventää niitä merkittävästi esimerkiksi terassityyppisiltä anniskelubaareilta ja ruokaravintoloilta. Etenkin kesän myötä tämä voisi mahdollistaa lähestulkoon normaalin liiketoiminnan. Jos ulkotiloissa palvelevien yritysten suosio kasvaisi sisätilapainotteisten yritysten kustannuksella, tällä rajoitusten keventämisellä voisi paradoksaalisesti olla epidemiologista tilannetta helpottava vaikutus.

Ruokaravintoloiden aikainen sulkemisaika käytännössä varmistaa, että illallisille ei mennä. Koska ruokaravintoloissa istutaan pöydässä paikallaan syömässä eikä nautita anniskelun päätyttyä alkoholia tai lauleta karaokea, riskit ovat niin vähäiset, että rajoitusaikaa tulisi pidentää selvästi.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Vastalause 1 ps

StVM 9/2021 vp totesi, että ruokaravintoloiden sulkeminen asetuksella ennen iltayhdeksää tulisi olla erityisen korkean kynnyksen takana. Anniskeluravintoloiden anniskeluaikaraja on myös liian tiukka.

Lähikontaktirajoitukset eivät huomioi esimerkiksi mahdollista suojamaskin käyttöä, saatua koronarokotusta, sairastettua tautia tai negatiivista testitulosta. Jo vuosi sitten keskusteltiin "koronapasseista" ja koronavapaista alueista, joissa kuluttajat ja yritykset voisivat toimia hieman vapaammin. Tämäntapaisia järjestelyitä on jo kokeiltu ulkomailla. Mikäli koronasta tulee jatkuva matalan intensiteetin riesa, tämäntapaiset toimet ovat käytännössä ainoa vaihtoehto useiden toimialojen avaamiseksi. Vakiomuotoinen, eurooppalaisen vastineen kanssa yhteensovitettu todistus kertoisi kantajansa rokotussuojasta, negatiivisesta testituloksesta tai sairastetutusta koronaviirustaudista.

Vuonna 2020 maksetut tuet kattoivat liikevaihdon menetyksestä ravitsemistoiminnassa noin 11 prosenttia ja majoitustoiminnassa noin 5 prosenttia. Korvauksien kokoa ja kokemuksia muista maista tulisi verrata ja arvioida, ovatko nykyiset korvauskäytänteet riittävät turvaamaan yrittäjien, alihankintaketjujen ja rahoittajien edut. Koronatoimien pitkittyessä myös yritysten taloudellinen tilanne heikkenee, jolloin korvauksien tulisi itse asiassa nousta ajan myötä neutraaleina pyyntöksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, onko kahden metrin turvavälivaatimus epidemiologisesti perusteltu ravitsemusliikkeissä ja olisiko tätä vaatimusta mahdollista höllentää erityisesti tapauskohtaiset toimenpiteet ja olosuhteet huomioiden.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus mahdollistaa ravitsemusalalla yrityskohtaiset joustomahdollisuudet rajoitusten osalta esimerkiksi rokotteiden, maskien käytön ja rakenteellisten ratkaisujen osalta.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa ruokaravintoloille asetettuja kellonaikapohjaisia rajoituksia maltillisemmiksi siten, että ruokaravintoloita saisi pitää auki kello 23.00 asti ja anniskeluravintoloissa anniskelua saisi jatkaa kello 20.00 asti.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, ovatko Suomessa ravitsemistoiminnalle maksetut korvaukset kansainvälisessä vertailussa kohtuulliset ja riittävät turvaamaan yrittäjien, alihankintaketjujen ja rahoittajien taloudelliset asemat kriisin ylitse.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Vastalause 1 ps

40. Yritysten erityisrahoitus

44. Tapahtumatakuu (arviomääräraha)

Tapahtumatakuu on eräänlainen vakuutus, joka kattaisi kattaisi 85 % tapahtuman järjestämisestä aiheutuneista kuluista, mikäli tapahtuma joudutaan viranomaispäätöksen takia perumaan. Pyrkimyksenä on, että tapahtumien järjestämistä ei jätettäisi tekemättä rajoitusten riskin takia, vaan riskistä huolimatta.

Tukimuotona tämänkaltaiset ennakoivat tuet ovat suositeltavia. Voidaan nimittäin olettaa, että niiden taloudellista aktiviteettia lisäävä vaikutus on tukieuroa kohti suurempi kuin tuissa, joista lakiesitys ja hakemusprosessi on käsitelty vasta kauan tapahtumien jälkeen. Kun yrittäjä tietää jo etukäteen kuuluvansa tuen piiriin, se helpottaa ennakointia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, olisiko tapahtumatakuuseen sisältyvän etukäteisvakuutuksen tapaisia tukitoimia mahdollista ottaa käyttöön tapahtuma-alan ohella laajemmin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2021 toiseksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena,

että edellä ehdotetut 8 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperusteluissa ehdotettu epäluottamusehdotus hyväksytään.

Helsingissä 25.5.2021

Ville Vähämäki ps
Jari Koskela ps
Sami Savio ps
Lulu Ranne ps

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

Vastalause 2 kok, kd

Yleisperustelut

Olemme huolissamme hyvinvointiyhteiskuntamme palveluiden tulevaisuudesta. Ilman kestävästä julkista taloutta meillä ei ole maailman parasta peruskoulua, vanhuspalveluita, varhaiskasvatus- ja sujuvaa joukkoliikennettä ja muitakaan yhteiskunnan palveluita.

Hyvinvointi syntyy suomalaisesta työstä: osaamisesta, ahkeruudesta ja yrittämisestä. Hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen edellyttää, että useammalla työikäisellä ja -kykyisellä suomalaisella on mahdollisuus tulla toimeen omalla työllään. Siksi Suomi tarvitsee lisää osaajia ja kasvavia yrityksiä, joilla on uskallusta, halua ja kykyä palkata uusia työntekijöitä.

Olemme tukeneet hallitusta välttämättömien koronapandemiaan liittyvien välittömien menojen hyväksymisessä. Ihmisten, kuntien ja yritysten, kuten taloudenkin kannalta tärkeintä on epidemian tehokas torjunta. Olemme toistuvasti kirittäneet hallitusta toimenpiteissä niin, että ne kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti, mutta tehokkaasti. Olemme kantaneet vastuuta muistuttaa yksityisen yritystoiminnan selviämisen tärkeästä roolista yhteiskunnan tulevaisuuden hyvinvoinnin kannalta.

Julkisen talouden velkasuhde eli sulautetun nettovelan suhde bruttokansantuotteeseen kiihtyy valtiovarainministeriön ennusteen mukaan koko ennustejakson ajan 2040-luvun loppuun saakka. Velkasuhde ylittää 100 %:n rajan jo 2040-luvun alussa. Kestävyysvaje säilyy kahdeksan miljardin euron tasolla. Tarvitaan perustavaa laatua olevia reformeja talouskasvun vauhdittamiseen, jotta hyvinvointi ja julkiset palvelut voivat säilyvät edes nykyisellä tasolla.

Hallituksen toinen lisätalousarvioesitys lisää arviota velanottotarpeesta 286 miljoonaa euroa. Lisäykset ovat pääasiassa koronaan liittyviä välttämättömiä ja määräaikaista menoa, jotka eivät lisää julkisen talouden alijäämää pysyvästi. Hallitus on kuitenkin lisännyt pysyviä julkisen talouden menoa miljardeilla euroilla, mutta jättänyt lupauksistaan huolimatta työllisyyttä parantavat uudistukset tekemättä. Hallituksen sosiaali- ja terveystalouden uudistuskin heikentää julkista taloutta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä miljardeilla ja syventää kestävyysvajetta pitkällä aikavälillä. Julkisen talouden velkaantumista hillitsevien uudistusten uupuminen on suurin lisätalousarvion heikkous.

Yritystoiminnan edellytyksiä on vahvistettava

Epidemian jälkeen hyvinvoinnin ja kasvun lisääntyminen on mahdollista vain, jos elinkelpoiset yritykset selviävät kriisistä ja näillä on edellytyksiä kannattavaan liiketoimintaan. Pandemia ei ole normaalin yrittäjäriskin piiriin kuuluva tapahtuma. Siksi välittömät rajoitustoimien aiheuttamat kustannukset on korvattava riittäväällä tavalla. Kulttuuri- ja tapahtuma-alan tuet ovat sinänsä tärkeitä, mutta mikään ei korvaa oikein mitoitettua rajoittamispolitiikkaa.

Epidemian uusien muunnosten leviämisen kontrollointi rajoillamme on edelleen vakavasti puutteellista, vaikka epidemian alusta saakka sekä erityisesti Uuden-Seelannin esimerkin valossa on

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

ollut selvää, että maan rajoilla tautitapausten tunnistaminen on äärimmäisen tärkeää. Yhteiskunnan eri aloilla rajoittamistoimenpiteet ovat jyrkässä epäsuhdassa, mikä heikentää rajoittamistoi-
mien oikeutusta. Ei ole olemassa tapaa perustella, miksi jalkapallostadionilla voi olla katsomossa
vain muutamia ihmisiä, kun ravintolassa samaa tapahtumaa voi seurata jopa satoja ihmisiä. Hal-
litus antaa ristiriitaisia viestejä rajoitustoimien jatkosta ja elinkeinonharjoittajien näkökulmasta
aivan liian lyhyellä aikajänteellä. Toiminnan ja investointien suunnittelu on mahdotonta.

Rajoitukset koskevat yhtäläisesti kaikkea toimintaa, jonka edellytyksenä on lähikontakti. Esimer-
kiksi kuntosalien, liikuntatilojen ja sisäleikkipuistojen sulkemisesta aiheutuvat kustannukset tu-
lee korvata oikeudenmukaisesti. Hallitus on vastuussa riittävän korvausmallin luomisesta. Maa-
liskuussa 2020 hallitus lupasi, ettei yksikään yritys tule menemään tämän kriisin takia konkurs-
siin. Lupaus oli epärealistinen, mutta sillä hallitus asetti itselleen vaatimustason.

Tukiaisten lisäksi hallituksen on löydettävä rohkeutta muuttaa elinkeino- ja kulttuuripolitiikan
suuntaa. Hallituksen päätökset ovat heikentäneet elinkeinotoiminnan ja kulttuurialan edellytyk-
siä. Liiallista byrokratiaa tulisi purkaa ja luoda näkymää kriisin jälkeen toimintaympäristöstä,
jossa on enemmän mahdollisuuksia kuin rajoituksia. Kriisin aikanakin on mahdollista sääntelyn
suhteellisen pienillä muutoksilla luoda mahdollisuuksia toimeliaisuuteen. Esimerkiksi ravintoloi-
den toimintaedellytyksiä voidaan parantaa vero- ja sääntelymuutoksilla. Rajoitustoimet on kohdis-
tettava tarkoituksenmukaisesti alueille, joissa epidemia etenee.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo talouskasvun vauhdittamiseksi uskottavan suunnitel-
man, joka sisältää konkreettiset keinot työllisyysasteen nostamiseksi, elinkeinotoiminnan
edellytysten parantamiseksi, tuottavuuden kasvattamiseksi ja työmarkkinoiden tehostami-
seksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu keinoihin, joilla julkisen talouden kestävyysva-
je voidaan kuroa umpeen vuosikymmenen loppuun mennessä ja aloittaa niiden toimeenpa-
no jo tämän vaalikauden aikana.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii koronatoimien sekä muiden päätösten perustelui-
hin kattavat arviot vaikutuksista yritystoimintaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus vetää pois sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen, joka
nykymuodossaan heikentää haja-asutusalueiden palvelujen saatavuutta, näivettää kaupun-
kien elinvoimaa, korvaa perusteettomasti laadukasta yksityistä palvelutuotantoa julkisella

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

tuotannolla, vaarantaa suomalaisten laadukkaat palvelut kaikkialla ja romuttaa julkisen talouden.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kiireisenä eduskuntaan tarpeelliset esitykset terapeutakuun toteuttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen yrityssaneeraukseen pääsyn helpottamisesta sekä saneeraus- ja konkurssimenettelyn tehostamisesta, jotta yritysten ja yrittäjien uusi alkua on mahdollinen.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus järjestää pikaisesti pakolliset koronatestit kaikille maahan pyrkiville, joilla ei ole osoittaa asianmukaista todistusta riittävästä suojasta muulla tavoin.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa kiireisesti koronarajoitussuosituksia ja -määräyksiä siten, että ravintola-, urheilu- ja kulttuuritoimijoilla on mahdollisuus harjoittaa elinkeinoaan turvallisesti sekä taloudellisesti kannattavasti. Rajoittamistoimet tulee rajata vain välttämättömään.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2021 toiseksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 8 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 25.5.2021

Timo Heinonen kok
Matias Marttinen kok
Sari Sarkomaa kok
Markku Eestilä kok
Sari Essayah kd